

Módosult a Kisebbségi Törvény, választásokra készülünk

Interjú Heizer Antallal, a NEKH elnökével

Folyóiratunk elkövetkezendő számaiban behatóan foglalkozunk a 2006 októberében esedékes kisebbségi önkormányzati választásokkal. Elsősorban azért, hogy figyelemfelhívásként bemutassuk mindazt, ami új, ami változik az előző választásokhoz képest. Nagyon sok kérdésben kell felkészíteni a nemzetiségi közösségeket az új választásokra. Sorozatunk ebben kíván segítséget nyújtani. Az egyes témaköröket, jogszabályi előírásokat szakértők bevonásával fogjuk megvitatni és folyóiratunkban, illetve honlapunkon, (nemzetisegek.hu) fórumot akarunk biztosítani a kérdések feltevésére és megválaszolására. Sorozatunk a Heizer Antallal készített interjúnkkal indul.

– Megjelent a Magyar Közlöny különszáma, benne az egységes szerkezetbe foglalt, módosított Kisebbségi Törvény és a választásokról szóló új szabályok.

– Nagyon fontos, hogy az érdeklődő közösségek megvásárolhatják, és alaposan megismerhetik az egységes szerkezetbe foglalt Kisebbségi Törvényt s a választási joganyagot.

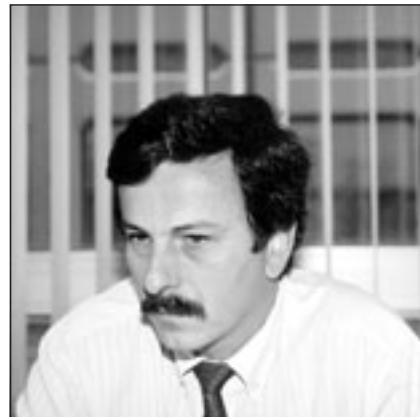
Az Országgyűlés által kilencvenkilenc százalékos szavazataránnyal elfogadott módosítás, a korábban benyújtott tervezethez képest több ponton is átalakult, megváltozott. A legfontosabbnak most azt tartom, hogy előre nézzünk, és fel tudjuk készíteni közösségeinket a választásra.

A választás alkotmányos, hiszen a végszavazáson ez már eldőlt. A törvény átment az Alkotmánybíróság normakontrollján is, melynek révén egy elem – a kedvezményes mandátum – került ki a választójogi anyagból. A kivett elemre is készül egy javaslat, jelenleg erről folynak a négy párti egyeztetések. Van remény rá, hogy a kedvezményes mandátum egy olyan módosított formában, amelyet az Alkotmánybíróság is be tud fogadni, még visszakerül a törvénybe.

– Melyek azok a pontok, azok a szabályok, melyekre külön is felhívna a figyelmet?

– Ha időrendi sorrendben nézzük a választójogi szabályokat, akkor tavasszal, május-június-júliusban a kisebbségi közösségektől komoly aktivitást igényel a rendszer. Május 31-éig minden állampolgár kap egy levelet, amely részletesen tartalmazza azokat a tudnivalókat, amelyek a kisebbségi önkormányzati választások során felmerülnek. Június 1-jétől kezdve lehet visszaküldeni írásban azokat a kitöltött nyomtatványokat, amelyeken az állampolgárok nyilatkoznak, hogy részt kívánnak venni a választásokon.

A kisebbségi civil szervezeteknek fontos szerepük lesz a jelöltállításban, hiszen csak ők állíthatnak majd jelöltet, a független jelölt, mint olyan, megszűnt. Erre alaposan fel kell készülniük. Azok a civil szervezetek jogosultak jelöltállításra, amelyeknek az alapító okiratában szerepel, hogy nemzetiségi feladatokat látnak el. Valamennyi bejegyzett nemzetiségi civil szervezet jogosult jelöltek állítani, azaz a törvény hatálybalépésekor, 2005 november 25-én bejegyzett szervezetek, a jogalkotó ugyanis most visszamenőlegesen nem állapíthatott meg kizárást. A jövőben, tehát a következő

választáson, 2010-ben viszont már csak azok a szervezetek állíthatnak jelöltek, amelyek legalább három éve működnek, illetve ennyi ideje bejegyzettek.

– Amikor nyilvánvalóvá vált, hogy a módosított törvény a civil szervezetek jogává teszi a jelölést, elég sokan gondolták úgy, hogy alapítanak e célból egy egyesületet vagy szövetséget. Ezek szerint ők is jogosultak lesznek jelöltek állítani, amennyiben november 25-ig bejegyezték őket. Nem fog ez máris ahhoz vezetni, hogy olyanok kerülhetnek a jelöltek közé, akik korábban nem is voltak nemzetiségiek?

– Egyrészt a névjegyzékes választási rendszer csökkeneni fogja a szavazók, a szavazó testületek, települések számát, másrészt sok múlik a civil szervezetek aktivitásán is. Később fog kiderülni, hogy ez a választási rendszer beválik-e így. Korábban, a három fős testületeknél nagyon nehéz volt a kétharmados döntés, néha maga a szavazás is, ezért mindenütt öt fős a kisebbségi önkormányzat. Az aprófalvakban kevés az értelmiségi, ráadásul az iskolában, az egyházban, esetleg másutt – például a sportban – is aktívak, tehát nem biztos, hogy könnyű lesz megtalálni azt az öt főt, aki vállalja a nemzetiségi kisebbségi jelölést. Már most mondom, hogy az nem kizáró ok, hogy valaki a települési önkormányzatban is képviselő, tehát lehet ott és a kisebbségnél egyszerre jelölt.

Az országos és a helyi politika közötti lyuk betömődik általa, hogy választunk megyei szintet is. Nem lesz annyira centralizált a rendszer, mint eddig, nem kell minden problémával, kérdéssel az országos önkormányzathoz fordulni, nagyobbak lesznek a lehetőségek. Nagyon fontos, hogy közösségenként végig kell

számolni és gondolni az esélyeket. A régiók és a megyék között is folyhat versengés. Megtehetik azt, hogy a régiók állítanak listát, és a régiók közötti egyezség fogja az erőviszonyokat meghatározni. A listák csatlakozók, tehát a helyi nemzeti szervezettek nem vesztik el szerepüket, de a szervezetek összefoghatnak a jelöltállításban. Igen, a taktikai elemek végig gondolása, ez is fontos lesz...

Döntő azonban, hogy a törvény meghatározza: csak az a szervezet állíthat megyei/fővárosi listát, amelynek legalább tíz választott képviselője lesz. Budapesten nehezített lesz a választás, hiszen huszonhárom kerületből tízben kell önkormányzatot állítani ahhoz, hogy fővárosi lista jöhessen létre. Ugyanígy a megyékben is, ahol a kistélepüléseken a már említett nehézségek léphetnek fel. Nem biztos, hogy Budapesten minden kisebbségnek fővárosi önkormányzatot kell létrehoznia, bár nem látok ilyen veszélyt. A szlovéneknek Vas megyében nyolc önkormányzatuk van, a szlovákoknak egy másik megyében kilenc, vagy a németeknek is van ilyen, ha jól emlékszem Komárom-Esztergom megyében. Igen komoly előkészítő munkát fog igényelni, nehogy ezek a számok csökkenjenek, illetve hogy tízre emelkedjen a kisebbségi önkormányzatok száma, tehát létrejöjjen tíz településen a harminc fős választási lista. Csak akkor lesz megyei szint. Budapesten azért nem látok ilyen veszélyt.

– *A jelöltállításban más új elem is meghatározó lesz...*

– Igen, a jelöltállításnál olyan további szempontokat is figyelembe kell venni, mint az új, összeférhetlenségi szabály. Jelenleg nincs ilyen, de a települési önkormányzatokhoz hasonló módon, ez a kisebbségek esetében is működésbe lép. Alaposan meg kell vizsgálni a helyzetet. Az országos önkormányzatok átvettek például oktatási intézményeket, így a jövőben az iskola igazgatója és tanárai is alkalmazottai lesznek az országos önkormányzatnak. Végig kell gondolni, hogyan tudják majd e szakembereket bevonni a további munkába. Úgy gondolom, hogy az oktatási és kulturális bizottságok tevékenysége meg fog élni, mert ezek a személyek ezeket a bizottságokat fogják szaktudásukkal erősíteni. Az iskolaigazgató, aki eddig a közgyűlés tagja vagy az oktatási bizottság elnöke is volt, és az igazgatói munkáját tartja fontosabbnak, 2010 után majd a bizottságban tevékenykedhet, de nem a közgyűlés tagjaként. Az összeférhetlenséget minden egyes esetben, külön-külön kell majd megvizsgálni.

– *Elég rövid az idő a felkészülésre, bár már folyik ez a munka, az eddigi választások alapján mégis az a tapasztalatunk, hogy felkészületlenek voltak a választók. Elég, ha csak arra gondolunk, hogy legutóbb a szavazatoknak több mint ötven százaléka érvénytelen volt. Most ugyan más és egyszerűbb a rendszer, mégis alapos, intenzív felkészítő munka vár mindenkire. Kik a partnerek ebben?*

– A sok új elem miatt a pártok frakciói javaslata

alapján a választásokat követően azonnal értékelni kell az eredményeket, és ha szükséges, tovább kell csiszolni a rendszert. A Hivatal az Esélyek Háza (ICSSZEM) országos hálózata keretében helyi vagy regionális képzéseket tart. A megyei közgyűlések saját hatáskörben beépítik a programjukba a felkészítést. A jegyzőket s a hivatalnokokat a Belügyminisztérium tájékoztatja. A közösségek is elkezdték a felkészítést, van, ahol az országos önkormányzat áll ennek az élére, mint a németeknél, van ahol a nagy civil szervezet, mint például a szlovákoknál. Ahonnan meghívás érkezik, oda mi magunk is el fogunk menni.

Fontosnak tartom elmondani, hogy vitát a kisebbségi önkormányzatiságról nem nyitunk. Az Országgyűlés kimondta, hogy a kisebbségi önkormányzatok rendszere olyan érték, amelyet tovább kell vinni. A felkészítésben tehát nem nyitunk vitát, arról sem, hogy mi lett volna, ha a korábbi – az ombudsman által is jobbnak tartott – tervezet maradt volna meg. Ezekről a kérdésekről sem én, sem kollégáim már nem kívánunk vitázni, bár néha óhatatlanul előjönnek még kérdések. Az év végéig kész a tervünk, tele a naptárunk, a jövő év első felében valóban mindenki úton lesz. Ahová tudok, személyesen elmegyek, ahová nem, ott felkészült munkatársaim fognak a kérdésekre válaszolni. A Közalapítvány elsőként fogja meghirdetni a közéleti képzést, új honlapunkon pedig – nekh.gov.hu – mindenki számára elérhetőek lesznek a dokumentumok, s sorozatot indítunk a legfontosabb kérdésekről.

Megszületett a törvény, de bizonyos részleteket, alacsonyabb rendű jogszabályok folyamatosan fognak szabályozni 2007-től differenciált lesz a támogatás. A differenciálás alapja a feladatarányos munka lesz. Az országos önkormányzatok költségvetése az Országgyűlés fejezetében jelenik meg, azaz kikerül a kormány hatálya alól. Az intézmények költségvetése beépül az országos önkormányzatok költségvetésébe, tehát megszűnik az eddigi pályázati rendszer.

Természetesen a valós számok tükrében a pénzügyi támogatások is megváltoznak majd. Másik fontos tényező, hogy az országos önkormányzatok 2008. január 1-jétől költségvetési szervvé alakulnak át, tehát vannak még bőven szabályozandó kérdések.

Megjelennek a Választási Füzetek, ezeket a Belügyminisztérium jelenteti meg, mi pedig a kisebbségi ombudsmannal közösen a Kisebbségi önkormányzatok kézikönyvét adjuk ki, amelyet ugyancsak tanácsos lesz forgatni, olvasni.

A kisebbségi jogszabálycsomag hatálybalépését követően egy, még időben tervezhető és felépített folyamattal lehet felkészülni a 2006. évi kisebbségi választásokra, kidolgozhatók és hatályba léptethetők az új jogszabályok végrehajtási rendeletei, és fokozatosan be lehet vezetni a megújuló gazdálkodási, pénzügyi szabályozókat.

Mayer Éva